



QualityRights

WHO QualityRightsi töövahend

Inimõiguste ja kvaliteedistandarditele vastavuse
hindamine ja parandamine vaimse tervise
valdkonna ja hoolekandeesutustes

Asutusepõhine
hindamisaruanne



SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

WHO QualityRightsi töövahend: inimõiguste ja kvaliteedistandarditele vastavuse hindamine ja parandamine vaimse tervise valdkonna ja hoolekandeesutustes - Asutusepõhine hindamisaruanne

Välja andnud Maailma Terviseorganisatsioon 2012. aastal.

Originaali tiitel: *WHO qualityrights tool kit: assessing and improving quality and human rights in mental health and social care facilities - Facility-based assessment report*

© Maailma Terviseorganisatsioon 2012

Maailma Terviseorganisatsioon on andnud eestikeelse tõlke- ja väljaandmisõiguse Eesti Sotsiaalkindlustusametile, kes ainuisikuliselt vastutab eestikeelse tõlke kvaliteedi ja õigsuse eest. Inglis- ja eestikeelse versiooni lahknevuse korral on siduv ja autentne ingliskeelne versioon. WHO QualityRightsi töövahend: inimõiguste ja kvaliteedistandarditele vastavuse hindamine ja parandamine vaimse tervise valdkonna ja hoolekandeesutustes - Asutusepõhine hindamisaruanne.

© Sotsiaalkindlustusamet 2020

Tõlkija Sunny Galandrex Tõlkebüroo OÜ

Eelistav osundus:

WHO QualityRightsi töövahend inimõiguste ja kvaliteedistandarditele vastavuse hindamiseks ja parandamiseks vaimse tervise valdkonna ja hoolekandeesutustes - Asutusepõhine hindamisaruanne.
Genf, Maailma Terviseorganisatsioon, 2012.

Juhised aruande koostamiseks

See aruandevorm on koostatud, et aidata hindamiskomiteel dokumenteerida süstemaatiliselt konkreetse vaimse tervise valdkonna asutuse vastavus viie teema standarditele. See on koostatud hindamismeeskonna suunamiseks ja juhtimiseks konkreetsetes asutuses läbiviidud hindamise tulemuste teatavaks tegemisel, ent see pole normatiivne: teatud elemente võib lisada, välja jätta, ümber korraldada või ümber vormindada vastavalt hinnatud asutusele ja hindamismeeskonna vajadustele.

Aruanne koosneb viiest osast:

Kokkuvõte: ülevaade asutuses teostatud hindamise eesmärgist, meetoditest, tulemustest ja nende põhjal antud soovitudest

Metoodika: ülevaade hindamisest, hinnangute andmisest ja tulemuste esitamisest asutuse kohta

Tulemused: asutusele intervjuude, dokumentatsiooni ülevaate ja tähelepanekute põhjal antud hinnangute tabelid

Selles aruandes sisalduvad tabelid hõlbustavad teemadele vastavuse hindamist viie vastavuse tasemega:

Vastavuse tase	Kirjeldus
Täielik vastavus (T/V)	Tõendite põhjal on kriteeriumile, standardile või teemale tagatud täielik vastavus.
Osaline vastavus (O/V)	Tõendite põhjal on kriteeriumile, standardile või teemale tagatud osaline vastavus, mis tähendab, et olukorda on veel vaja parandada.
Vastavuse tagamist on alustatud (V/A)	Tõendite põhjal on astutud samme kriteeriumile, standardile või teemale vastavuse tagamiseks, ent olukorda on veel vaja märkimisväärselt parandada.
Vastavuse tagamist pole alustatud (P/A)	Tõendite põhjal ei ole midagi tehtud vastavuse tagamiseks kriteeriumile, standardile või teemale.
Pole kohaldatav (P/K)	Kriteerium, standard või teema ei ole konkreetse asutuse puhul (nt magamisruumide hindamine ambulatoorseid teenuseid osutavas asutuses või päevaravikeskuses) kohaldatav.

Hindamismeeskond peaks alustama standarditele vastavust määratlevate kriteeriumite hindamist pärast intervjuudel, dokumentide ülevaatusel ja tähelepanekutel põhinevat informeeritud arutelu ja üksmeelele jõudmist. Kui kord meeskond jõuab kokkuleppele kõikidele konkreetsele standardile vastavust määratlevatele kriteeriumitele antavate hinnangute osas, siis tuleks kõiki kriteeriumeid koos subjektiivselt kaaluda ja leida keskmine, et teha kindlaks üldhinnang ehk konkreetsele standardile vastavus. Meeskond peaks pidama meeles, et ei ole olemas matemaatilist valemit standardile vastavust määratlevate kriteeriumite kombineerimiseks üldhinnangu leidmisel, kuna hinnanguid esineb erinevates kombinatsioonides ja kuna üldhinnang võib oleneda sellest, kui suur tähtsus teatud kriteeriumile subjektiivselt omistatakse.

Arutelu: hindamismeeskonna leidude põhjalik arutelu hinnangute täiendamiseks. Selles selgitatakse antud hinnanguid ja analüüsitakse põhjalikumalt kõiki leide, kaasa arvatud detailseid andmeid heade ja halbade praktikate kohta. See sisaldab tavaliselt inimeste vahetut tsiteerimist, et esitada varjundirikas kvalitatiivne ülevaade leidudest.

Järeldused ja soovitused: meeskonna peamised järeldused, kaasa arvatud asutuses tuvastatud inimõiguste rikkumised ja täheldatud head praktikad. Siin loetletakse üles ka soovitused ja pakutakse välja järgmised sammud.

Kogu dokumendis tuleb võrrelda olukorda sama või sarnase kategooria üldtervise asutusega, mida hindamismeeskonna iga liige on hinnanud, tagamaks paikapidavat võrdlust, mille alusel vaimse tervise asutusi hinnata, ja vähendamaks subjektiivsust nii hindamisrühmade siseselt kui lõikes kogu riigi tulemuste üheks liitmisel ja kõrvutamisel.

TUNNUSTUSED

Selle töövahendi peamised autorid on Michelle Funk ja Natalie Drew, Mental Health Policy and Service Development, Department of Mental Health and Substance Abuse, Maailma Terviseorganisatsioon (WHO), Genf, Šveits.

Järgmised isikud andsid tehnilisi nõuandeid ja retsenseerisid materjale:

- Melvyn Freeman, National Department of Health, Lõuna-Aafrika
- Achmat Moosa Salie, World Network of Users and Survivors of Psychiatry, Ubuntu Centre South Africa, Cape Town, Lõuna-Aafrika
- Anne Marie Robb, Ubuntu Centre South Africa, Lõuna-Aafrika
- Judith Cohen, South African Human Rights Commission, Lõuna-Aafrika
- Christine Ogaranko, Kanada
- J. Ramón Quirós, Ministry of Health and Health Care, Principality of Asturias' Government, Hispaania
- Japheth Ogamba Makana, MindFreedom, Keenia
- Sawsan Najjir, MindFreedom, Keenia
- Charlene Sunkel, Gauteng Consumer Advocacy Movement; Chairperson, South African Mental Health Advocacy Movement, Lõuna-Aafrika
- Sylvester Katontoka, Mental Health Users Network of Zambia
- Tomás Lopéz Corominas, Hierbabuena, Oviedo Association for Mental Health, Hispaania
- Helena Nygren Krug, WHO, Genf, Šveits
- Gemma Griffin, Mental Health and Addiction, Southern District Health Board, Uus-Meremaa
- Shekhar Saxena, WHO, Genf, Šveits
- David Crepez-Keay, Mental Health Foundation, Ühendkuningriik
- Javier Vasquez, WHO Regional Office for the Americas, Washington DC, Ameerika Ühendriigid
- Jose Miguel Caldas de Almeida, Faculty of Medical Sciences, New University of Lisbon, Portugal
- Soumitra Pathare, Ruby Hall Clinic, Pune, India
- Benedetto Saraceno, University Nova of Lisbon, Portugal; Global Initiative on Psychiatry, Holland

Me soovime tänada ka järgmisi isikuid nende ekspertarvamuse ja tehnilise panuse eest:

- Victor Aparicio, WHO Subregional Office, Panama
- Gunilla Backman, London School of Hygiene and Tropical Medicine, Ühendkuningriik
- Laurent Benedetti, University of Massachusetts Medical School, Ameerika Ühendriigid
- Laura Bennett, Severn Deanery School of Psychiatry, Ühendkuningriik
- Benjamin E. Berkman, Department of Bioethics, National Institutes of Health, Ameerika Ühendriigid
- Mrs Barbara Bernath, Association for the Prevention of Torture, Šveits
- Andrea Bruni, WHO Country Office, Etioopia
- Judith Bueno de Mesquita, University of Essex Law School, Colchester, Ühendkuningriik
- Vijay Chandra, WHO Regional Office for South-East Asia, New Delhi, India
- Hugo Cohen, WHO Subregional Office, Argentina
- Sebastiana Da Gama Nkomo, WHO Regional Office for Africa, Brazzaville, Kongo Vabariik
- Julian Eaton, CBM West Africa Regional Office, Togo
- Marta Ferraz, National Programme for Mental Health, Ministry of Health, Portugal
- Lance Gable, Wayne State University Law School, Detroit, Michigan, Ameerika Ühendriigid
- Amelia Concepción González López, Public Health and Participation, Principality of Asturias, Hispaania
- Lawrence Gostin, O'Neill Institute for National and Global Health Law, Georgetown University, Washington DC, Ameerika Ühendriigid
- Paul Hunt, University of Essex Human Rights Centre, Colchester, Ühendkuningriik

- Shadi Jaber, Mental Health Families and Friends Society, Jordani Läänekallas ja Gaza sektor
- Jan Paul Kwasik, Orygen Youth Health, Melbourne, Austraalia
- Caroline Fei-Yeng Kwok, Kanada
- Oliver Lewis, Mental Disability Advocacy Centre, Budapest, Ungari
- Aiysha Malik, University of Oxford, Ühendkuningriik
- Angélica Monreal, National Commission for the Protection of People with Mental Illnesses, Tšiili
- Maristela Monteiro, WHO Regional Office for the Americas, Washington DC, Ameerika Ühendriigid
- Matthijs Muijen, WHO Regional Office for Europe, Kopenhaagen, Taani
- Jamil Nassif, Salfit Community Mental Health Center, Ministry of Health, Jordani Läänekallas ja Gaza sektor
- Alana Officer, WHO, Genf, Šveits
- Ionela Petrea, Trimbos Institute WHO Collaborating Centre, Holland
- Matt Pollard, Association for the Prevention of Torture, Genf, Šveits
- Jorge Rodriguez, WHO Regional Office for the Americas, Washington DC, Ameerika Ühendriigid
- Diana Rose, Institute of Psychiatry, King's College London, Ühendkuningriik
- Khalid Saeed, WHO Regional Office for the Eastern Mediterranean, Kairo, Egiptus
- Tom Shakespeare, WHO, Genf, Šveits
- Jessica Sinclair, Maxwell Stamp PLC, Ühendkuningriik
- Sarah Skeen, WHO, Genf, Šveits
- Peter Stastny, Global Mental Health Program/RedeAmericas, Columbia University, New York City, Ameerika Ühendriigid
- Kanna Sugiura, WHO, Genf, Šveits
- Ezra Susser, Mailman School of Public Health, Columbia University, New York City, Ameerika Ühendriigid
- Stephen Tang, Australian National University, Canberra, Austraalia
- Graham Thornicroft, Institute of Psychiatry, King's College London, Ühendkuningriik
- Anil Vartak, Schizophrenia Awareness Association, Pune, India
- Henrik Wahlberg, Stockholm County Council, Centre for Transcultural Psychiatry, Stockholm, Rootsi
- Simon Walker, Office of the High Commissioner for Human Rights, Genf, Šveits
- Xiangdong Wang, WHO Regional Office for the Western Pacific, Manila, Filipiinid
- Narelle Wickham, Justice Health, Canberra, Austraalia
- Moody Zaky, Comet General Hospital, Egiptus

Administratiivne ja sekretäritugi: Patricia Robertson

Graafiline disain ja kujundus: Inis Communication, www.iniscommunication.com

Oleme tänulikud Hispaania ja Portugali valitsuse finantstoetuse eest.

SISUKORD

Kokkuvõte

Metoodika

Tulemused

1. teema. Õigus piisavale elustandardile (puuetega inimeste õiguste konventsiooni (CRPD) artikkel 28)
2. teema. Õigus kõrgeimale saavutatavale füüsilise ja vaimse tervise standardile (CRPD artikkel 25)
3. teema. Õigus rakendada õigus- ja teovõimet ning õigus vabadusele, isikupuutumatusesele ja turvalisusele (CRPD artiklid 12 ja 14)
4. teema. Vabadus piinamisest ja julmast, ebainimlikust või degradeerivast kohtlemisest/ravist või karistamisest ning ekspluateerimisest, vägivallast ja väärkohtlemisest (CRPD artiklid 15 ja 16)
5. teema. Õigus elada iseseisvalt ja kuuluda kogukonda (CRPD artikkel 19)

Arutelu

Järeldused ja soovitused

Eesmärk

See osa peaks tutvustama lühidalt aruande sisu.

Meetodid

See osa peaks sisaldama lühikirjeldust selle kohta, millal ja kuidas meeskond kokku pandi, mida ja kuidas nad üldjoontes tegid ning kirjeldama lühidalt asutuse külastust (nt kui mitut töötajat, teenusekasutajat ja pereliiget, sõpra või hooldajat¹ intervjueriti ja mis liiki tähelepanekuid tehti). Aruande põhiosa käsitleb kõike seda põhjalikumalt.

Tulemused

Iga teema leidude kohta tuleks esitada lühike ülevaade, mille võib võtta kokku järgmise tabelina:

Teema	Hinnang
1. teema: Õigus piisavale elustandardile (CRPD artikkel 28)	Pole kohaldatav (P/K)
2. teema: Õigus kõrgeimale saavutatavale füüsilise ja vaimse tervise standardile (CRPD artikkel 25)	Osaline vastavus (O/V)
3. teema: Õigus rakendada õigus- ja teovõimet ning õigus vabadusele, isikupuutumatusesele ja turvalisusele (CRPD artiklid 12 ja 14)	Vastavuse tagamist pole alustatud (P/A)
4. teema: Vabadus piinamisest ja julmast, ebainimlikust või degradeerivast kohtlemisest/ravist või karistamisest ning ekspluateerimisest, vägivaldast ja väärkohtlemisest (CRPD artiklid 15 ja 16)	Vastavuse tagamist on alustatud (V/A)
5. teema: Õigus elada iseseisvalt ja kuuluda kogukonda (CRPD artikkel 19)	Vastavuse tagamist on alustatud (V/A)

Arutelu

Lisada tuleks eespool antud tulemuste lühike arutelu koos kvalitatiivsete leidudega, mis illustreerivad üldist olukorda asutuses. Leidude üldjoontes illustreerimiseks võib kasutada mõnda tsitaati või anekdootlikku kirjeldust – aruande põhiosa kajastab leide detailsemalt.

Järeldused ja soovitused

Siin saab kommenteerida üldist inimõigustega seotud olukorda asutuses ja selles osutatavate vaimse tervisega seotud teenuste kvaliteeti. Siin tuleks loetleda üles need valdkonnad, mida on soovitatav täiustada.

¹ Selles dokumendis hõlmab mõiste “pereliikmed” ka sõpru ja hooldajaid.

Metoodika

See osa peaks sisaldama hindamisprotsessis kasutatud meetodite lühikirjeldust, kaasa arvatud järgmist:

Hindamismeeskonna valimine, koosseis, rollid ja kohustused

- Kuidas meeskond kokku pandi
- Nimed ja ametid
- Huvide deklaratsioonid
- Igale liikmele määratud rollid ning kuidas ja miks neile just need rollid määrati: meeskond võib näiteks otsustada, et sellesse kuuluvad teenusekasutajad sobivad kõige paremini teisi teenusekasutajaid intervjuerima
- Meeskonna liikmete poolt läbitud väljaõpe, kaasa arvatud inimõiguste, vaimse tervise valdkonna õigusaktide, hindamisvahendi kasutamise ja kriteeriumitele vastavuse hindamise alal

Hindamismeeskonna eelkohtumine

- Koht ja kuupäev(ad)
- Üle vaadatud dokumendid koos selliste oluliste dokumentide loendiga, mis ei olnud kättesaadavad või mida polnud olemas, ja märkustega nende kohta
- Kas asutust on eelnevalt kontrollitud ja kui on kontrollitud, siis vastava külastuse asjakohaste leidude kokkuvõte
- Eetilised kaalutlused, kaasa arvatud eetikakomitee heakskiidu-, loa- ja nõusolekuvormid

Külastus

- Ettevalmistav kontakt asutusega: kas asutusele teatati külastusest ette, kui vara seda tehti ja millisel kujul ning kuidas asutus sellele reageeris
- Külastuse koht ja kuupäev
- Tehtud ja tegemata tähelepanekud
- Intervjuerimine:
 - Kui mitut töötajat, teenusekasutajat ja pereliiget intervjueriti (vt altpoolt valimit). Tähtis on dokumenteerida kavandatud ja tegelikult läbiviidud intervjuude arvu erinevus, tuues ära põhjuse, miks tehti kavandatust rohkem või vähem intervjuusid.
 - Intervjueritavate valimise protsess
 - Intervjuude käigus tõstatunud positiivsed ja negatiivsed praktilised küsimused. Näiteks kas asutuses olid sobivad privaatsed kohad vestlemiseks ja kas personal oli abivalmis sobivaid teenusekasutajaid intervjuerimiseks soovitades

Meeldetuletus

Intervjueeritavate inimeste arv oleneb asutuse poolt osutatava teenuse kasutajate arvust ning asutuse töötajate arvust, üldisest suurusel ja üksuste/osakondade arvust. Näiteks:

- Kui asutus teenindab ainult 6 teenusekasutajat, siis tuleks neid kõiki (100%) intervjuerida.
- Kui teenusekasutajaid on 16, siis tuleks intervjuerida neist vähemalt kaheksat (50%).
- Kui teenusekasutajaid on 40 või rohkem, siis tuleks intervjuerida neist vähemalt kahteist (umbes 30%).
- Pereliikmetega (või sõprade või hooldajatega) tehtavate intervjuude arvu saab määrata kindlaks teenusekasutajatega kavandatud intervjuude arvu kahega jagades. Seega oleks eelnevate stsenaariumite puhul intervjueeritavate pereliikmete arv järgmine: 3 (50% teenusekasutajate arvust), 4 (50%) ja 6 (50%).
- Intervjueeritavate töötajate arvu saab määrata kindlaks teenusekasutajate puhul kasutatutega samade proportsioonide põhjal.

Need proportsioonid on ainult suunised. Kavandatud arvul intervjuusid ei pruugi olla vaja teha, kui hindamismeeskond on oma hinnangul kogunud juba piisavalt infot asutuse poolt osutatava teenuse kvaliteedi ja selle inimõiguste standarditele vastavuse kindlaks tegemiseks. Näiteks inimesi ei ole mingit mõtet intervjuerida, kui intervjuudega ei saada olulist täiendavat infot. Seetõttu erinevad kavandatud ja tegelik intervjuude arv tihti üksteisest võimalike eemalejääjate ja nõusolekut andmast keeldujate tõttu.

Üldtervise teenuseid osutavate asutuste puhul pole intervjuerimine kohustuslik. Vaimse tervise valdkonna asutusi ja üldtervise asutusi saab võrrelda tähelepanekute alusel. Detailsema võrdluse võimaldamiseks võib intervjuusid siiski teha ka üldtervise asutustes, kasutades ka sel juhul suunisena eespool antud proportsioone.

Valim: statsionaarseid teenuseid osutavas asutuses tehtavate intervjuude arv

Asutuse nimi ja asukoht	Töötajate arv	Teenusekasutajate arv	Külastuse kuupäev ja kellaeg	Intervjuud personaliga		Intervjuud teenusekasutajatega		Intervjuud pereliikmetega (või sõprade või hooldajatega)	
				Plaanis	Tehtud	Plaanis	Tehtud	Plaanis	Tehtud
[Asutuse nimi ja asukoht siia]	5	40	8. jaanuar 2012 13.00 kuni 16.00	5	3	12	10	6	4

Komitee külastusjärgne kohtumine

- Koht ja kuupäev
- Millised liikmed olid kohal
- Iga liikme roll, näiteks kes täitis kvantitatiivse aruandevormi
- Kohtumisel arutatud teemad
- Kuidas hinnanguid anti ja kuidas seejuures subjektiivsusega arvestati

Tulemused

1. teema

Õigus piisavale elustandardile (puuetega inimeste õiguste konventsiooni (CRPD) artikkel 28)

Üldhinnang:

Vaimse tervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Standardid

1.1 Hoone on heas füüsilises seisukorras.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

1.2 Teenusekasutajate magamistingimused on mugavad ja piisavat privaatsust võimaldavad.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

1.3 Asutuses täidetakse hügieeninõudeid.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

1.4 Teenusekasutajatele on tagatud nende vajadustele ja eelistustele vastav toit, ohutu joogivesi ja riietus.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

1.5 Teenusekasutajad saavad vabalt suhelda ja lugu peetakse nende õigusest privaatsusele.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

1.6 Teenust osutavas asutuses on loodud meeldiv, soe, mugav ja stimuleeriv keskkond, mis soodustab aktiivset osalust ja suhtlust.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

1.7 Teenusekasutajad saavad nautida rahuldust pakkuvat sotsiaalset ja isiklikku elu ning jääda kogukonnaellu ja tegevustesse kaasatuks.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

1. teema, standard 1.1

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 1.1. Hoone on heas füüsilises seisukorras. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 1.1.1. Hoone on heas füüsilises seisukorras (nt aknad ei ole katki, seintelt ei kooru värvi).	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.1.2. Hoone on juurdepääsetav füüsiliste puuetega isikutele.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.1.3. Hoone valgustus (kunstlik ja loomulik), küte ja ventilatsioon tagavad mugava elukeskkonna.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.1.4. Rakendatakse asjakohaseid meetmeid inimeste kaitsmiseks tulekahjus vigastada saamise eest.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

1. teema, standard 1.2

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 1.2. Teenusekasutajate magamistingimused on mugavad ja piisavat privaatsust võimaldavad. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 1.2.1. Magamisruumides on piisavalt ruumi teenusekasutaja kohta ja need pole ülerahvastatud.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.2.2. Meestel ja naistel, aga ka lastel ja vanematel inimestel on eraldi magamisruumid.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.2.3. Teenusekasutajad saavad ise valida, millal üles tõusta ja millal voodisse minna.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.2.4. Magamisruumid tagavad teenusekasutajate privaatsuse.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

Kriteerium 1.2.5. Teenusekasutajatele on saadaval piisavalt palju puhtaid tekke ja voodiriideid.

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

Kriteerium 1.2.6. Teenusekasutajatel on lubatud hoida isiklikku asju ja neil on nende jaoks sobiv ja piisav lukustatav koht.

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

1. teema, standard 1.3

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 1.3. Asutuses täidetakse hügieeninõudeid. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 1.3.1. Pesuruumid ja tualetid on puhtad ja töokorras.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.3.2. Pesuruumid ja tualetid võimaldavad privaatsust ning meestele ja naistele on eraldi ruumid.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.3.3. Teenusekasutajad saavad pesuruumi ja tualette korrapäraselt kasutada.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.3.4. Voodisse aheldatud ja liikumispuudega või muu füüsilise puudega teenusekasutajate tualeti kasutamise ja pesemisvajaduse eest hoolitsetakse sobivalt.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

1. teema, standard 1.4

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 1.4. Teenusekasutajatele on tagatud nende vajadustele ja eelistustele vastav toit, ohutu joogivesi ja riietus. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 1.4.1. Toitu ja ohutut joogivett on piisavas koguses, need on hea kvaliteediga ning vastavad teenusekasutajate kultuurilistele eelistustele ja füüsilise tervisega seotud vajadustele.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.4.2. Toitu valmistatakse ja serveeritakse rahuldavatel tingimustel ning söömisruumid on kultuuriliselt sobivad ja peegeldavad kogukonna söömistavasid.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.4.3. Teenusekasutajad võivad kanda isiklike riideid ja jalatseid (nii päeval kui öösel).	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
	T/V		T/V	

Kriteerium 1.4.4. Kui
teenusekasutajatel ei ole isiklike
riideid, siis antakse neile kvaliteetsed
riided, mis vastavad nende
kultuurilistele eelistustele ja on antud
kliimasse sobivad.

O/V
V/A
P/A
P/K

O/V
V/A
P/A
P/K

1. teema, standard 1.5

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 1.5. Teenusekasutajad saavad vabalt suhelda ja lugu peetakse nende õigusest privaatsusele. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 1.5.1. Teenusekasutajad saavad vabalt, ilma tsenseerimata kasutada telefoni ja internetti ning saata ja saada kirju ja meile.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.5.2. Asutuses austatakse teenusekasutajate õigust privaatsusele seoses kommunikatsiooniga.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.5.3. Teenusekasutajad saavad suhelda neile sobivas keeles ja asutus pakub tuge (nt tõlgid) tagamaks, et teenusekasutajad saavad väljendada oma vajadusi.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.5.4. Teenusekasutajad saavad võtta vastu külastajaid, valida, kellega kohtuvad ja osaleda külastustel mis tahes mõistlikul ajal.	T/V O/V V/A P/A		T/V O/V V/A P/A	

P/K

P/K

Kriteerium 1.5.5. Teenusekasutajad
saavad liikuda hoones/asutuses vabalt
ringi.

T/V

T/V

O/V

O/V

V/A

V/A

P/A

P/A

P/K

P/K

1. teema, standard 1.6

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 1.6. Teenust osutavas asutuses on loodud meeldiv, soe, mugav ja stimuleeriv keskkond, mis soodustab aktiivset osalust ja suhtlust. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 1.6.1. Olemas on rikkalik, mugav ja heas seisukorras sisustus ja varustus.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.6.2. Hoone ja ruumide planeering soodustab teenusekasutajate, personali ja küllastajate vahelist suhtlust.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.6.3. Asutuses on olemas vajalikud ressursid, kaasa arvatud seadmed ja vahendid tagamaks, et teenusekasutajatel on võimalused suhtlemiseks ja puhketegevustes osalemiseks.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

Kriteerium 1.6.4. Hoones on teatud ruumid eraldatud spetsiaalselt teenusekasutajatele puhkealadeks.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
---	---------------------------------	---------------------------------

1. teema, standard 1.7

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 1.7. Teenusekasutajad saavad nautida rahuldust pakkuvat sotsiaalset ja isiklikku elu ning jääda kogukonnaellu ja tegevustesse kaasatuks. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 1.7.1. Teenusekasutajad saavad suhelda teiste teenusekasutajatega, kaasa arvatud vastassugupoole esindajatega.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 1.7.2. Personal aitab kaasa isiklike palvete täitmisele, nagu võimalus käia pulmas või osaleda matustel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

Kriteerium 1.7.3. Nii asutuses kui kogukonnas pakutakse sobivaid ja eakohaseid korrapäraseid organiseeritud tegevusi.

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

Kriteerium 1.7.4. Personal annab teenusekasutajatele infot asutuseväliste kogukonnategevuste kohta ja aitab kaasa neis osalemisele.

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

Kriteerium 1.7.5. Personal abistab teenusekasutajaid juurdepääsul meelelahutusele väljaspool asutust ja kogukonnast tuuakse meelelahutust asutusse.

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

2. teema

Õigus kõrgeimale saavutatavale füüsilise ja vaimse tervise standardile (puuetega inimeste õiguste konventsiooni (CRPD) artikkel 25)

Üldhinnang:

Vaimse tervise teenused: T/V O/V V/A /A P/K

Üldtervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Standardid

2.1 Teenused on saadaval igaühele, kes vajab ravi ja toetust.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

2.2 Teenust osutavas asutuses on pädev personal ja asutus pakub kvaliteetseid vaimse tervisega seotud teenuseid.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

2.3 Ravi, psühhosotsiaalne rehabilitatsioon ning sidemed tugivõrgustike ja muude teenustega on teenusekasutajast ajendatud taastumisplaani elemendid, mis aitavad kaasa teenusekasutaja võimele elada kogukonnas iseseisvalt.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

2.4 Psühhotroopsed ravimid on saadaval taskukohase hinnaga ja neid kasutatakse sobivalt.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

2.5 Kättesaadavad on piisavad üldtervise ja reproduktiivtervise teenused.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

2. teema, standard 2.1

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 2.1. Teenused on saadaval igaühele, kes vajab ravi ja toetust. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 2.1.1. Ühelegi inimesele ei keelata juurdepääsu teenustele või ravile majanduslike tegurite ega tema rassi, nahavärvi, soo, emakeele, usutunnistuse, poliitilise või muu seisukoha, rahvusliku, etnilise, pärismaise või sotsiaalse päritolu, omanduse, puude, sünni, vanuse ega muu seisundi või staatuse alusel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.1.2. Igaühele, kes soovib vaimse tervise ravi, pakutakse hoolitsust selles asutuses või ta suunatakse muusse asutusse, kus saab vajalikku hoolitsust pakkuda.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.1.3. Ühtegi teenusekasutajat ei võeta asutusse sisse, ei ravita ega hoita asutuses kinni tema rassi, nahavärvi, soo, emakeele, usutunnistuse, poliitilise või muu seisukoha, rahvusliku, etnilise, pärismaise või sotsiaalse päritolu, omanduse, puude, sünni, vanuse ega muu seisundi või staatuse alusel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

2. teema, standard 2.2

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 2.2. Teenust osutavas asutuses on pädev personal ja asutus pakub kvaliteetseid vaimse tervisega seotud teenuseid. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 2.2.1. Asutuse personal on piisavalt mitmekülgsete oskustega teenusekasutajatele ning nende perekondadele, sõpradele või hooldajatele nõustamise, psühhosotsiaalse rehabilitatsiooni, info, hariduse ja toetuse pakkumiseks, et soodustada iseseisvalt elamist ja kogukonda kaasatust.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.2.2. Personal on teadlik iseseisvalt elamise ja kogukonda kaasatuse soodustamiseks olemasolevatest kogukonna teenustest ja ressurssidest ning nende eesmärgist.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.2.3. Teenusekasutajad saavad soovi korral konsulteerida psühhiaatri või muu spetsialiseerunud vaimse tervise valdkonna personaliga.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.2.4. Asutuse personal on vajaliku väljaõppega ja litsentseeritud psühhotroopseid	T/V O/V V/A		T/V O/V V/A	

ravimeid välja kirjutama ja nende kasutust üle vaatama.	P/A P/K	P/A P/K
Kriteerium 2.2.5. Personalile tagatakse vajalik väljaõpe ja kirjalik info vaimsete puuetega inimeste õiguste kohta ning nad on kursis rahvusvaheliste inimõiguste standarditega, kaasa arvatud puuetega inimeste õiguste konventsiooniga.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 2.2.6. Teenusekasutajatele tagatakse juurdepääs võimalusele avaldada oma arvamust teenuse osutamise ja parandamise kohta ning neid teavitatakse sellest võimalusest.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K

2. teema, standard 2.3

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 2.3. Ravi, psühhosotsiaalne rehabilitatsioon ning sidemed tugivõrgustike ja muude teenustega on teenusekasutajast ajendatud taastumisplaani elemendid, mis aitavad kaasa teenusekasutaja võimele elada kogukonnas iseseisvalt. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 2.3.1. Igal teenusekasutajal on kõikehõlmav individuaalne taastumisplaan, mis sisaldab tema sotsiaalseid, meditsiinilisi, töötamisega seotud ja hariduslikke ning taastumiseesmärke.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.3.2. Taastumisplaan on ajendatud teenusekasutajast. See kajastab tema valikuid ja eelistusi hoolduse osas. Teenusekasutaja ja personali liige jõustavad selle, vaatavad seda korrapäraselt üle ja värskendavad seda vajaduse korral.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.3.3 Teenusekasutajat julgustatakse oma taastumisplaani ühe osana koostama tulevikusuuniseid ² , millega määratletakse, milliseid ravi- ja taastumisvõimalusi ta soovib	T/V O/V V/A P/A		T/V O/V V/A P/A	

² Tulevikusuunis on kirjalik dokument, milles inimene saab määrata ennetavalt kindlaks oma valikud seoses tervishoiu-, ravi- ja taastumisvõimalustega puhuks, kui ta ei saa tulevikus mingil hetkel oma valikuid teatavaks teha. Tulevikusuunised võivad sisaldada ka neid ravi- ja taastumisvõimalusi, mida inimene ei soovi saada ning mis aitavad tagada, et tema puhul ei rakendata tema soovide vastaseid sekkumisviise.

kasutada ja milliseid mitte. Tulevikusuunistest lähtutakse siis, kui teenusekasutaja ei saa ise tulevikus mingil hetkel oma valikuid teatavaks teha.	P/K	P/K
Kriteerium 2.3.4. Igal teenusekasutajal on juurdepääs psühhosotsiaalsetele programmidele, et arendada tema valitud sotsiaalsete rollide täitmiseks nagu tööleminekuks, hariduse omandamiseks või muus valdkonnas vajalikke oskusi. Oskuste arendamisel lähtutakse isiku taastumiseelistustest ning need võivad hõlmata eluliselt vajalike ja enese eest hoolitsemise oskuste parandamist.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 2.3.5. Teenusekasutajaid julgustatakse moodustama sotsiaalset tugivõrgustikku ja/või säilitama sidemeid oma võrgustiku liikmetega kogukonnas sõltumatult elamisele kaasa aitamiseks. Asutus abistab teenusekasutajaid pere ja sõpradega ühenduse loomisel kooskõlas teenusekasutajate soovidega.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 2.3.6. Asutus viib teenusekasutajad kontakti üldise tervishoiusüsteemi ja vaimse tervise valdkonna muude tasandite teenustega nagu teise tasandi ravi ja teenustega kogukonnas nagu toetused, majutus, tööhõiveasutused, päevahooldekeskused ja tugikodud.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K

2. teema, standard 2.4

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 2.4. Psühhotroopsed ravimid on saadaval taskukohase hinnaga ja neid kasutatakse sobivalt. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 2.4.1. Asutuses on olemas või saab kirjutada välja sobivad psühhotroopsed ravimid (täpsustatud riiklikus põhiravimite loendis).	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.4.2. Tagatud on pidev esmatähtsate psühhotroopsete ravimitega piisavas koguses varustamine teenusekasutajate vajaduste rahuldamiseks.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.4.3. Ravimi tüüp ja annustus on alati sobivad teenusekasutajate kliinilise diagnoosi seisukohast ning need kuuluvad korrapärasele ülevaatusele.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.4.4. Teenusekasutajaid teavitatakse neile pakutavate ravimite eesmärgist ja võimalikest kõrvalmõjudest.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

Kriteerium 2.4.5. Teenusekasutajaid teavitatakse raviviisidest, mis on võimalikud alternatiivid ravimitele või mis võiks nende võtmist täiendada, nagu psühhoteraapia.

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

T/V
O/V
V/A
P/A
P/K

2. teema, standard 2.5

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 2.5 Kättesaadavad on piisavad üldtervise ja reproduktiivtervise teenused. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 2.5.1. Teenusekasutajatele pakutakse füüsilise tervise läbivaatust ja/või skriiningut konkreetsete haiguste suhtes asutusse sissevõtmisel ja korrapäraselt ka edaspidi.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.5.2. Teenusekasutajatele on asutuses või suunamisega saadaval üldiste terviseprobleemide ravi, kaasa arvatud vaktsineerimised.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.5.3. Paika on pandud suunamismehhanismid tagamaks, et teenusekasutajad saavad vastavaid tervishoiuteenuseid õigeaegselt, kui vajalikuks osutuvad sellised kirurgilised või meditsiinilised protseduurid, mida asutuses ei saa teha.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 2.5.4. Asutuses tegeletakse korrapäraselt tervisehariduse ja edendamisega.	T/V O/V V/A P/A		T/V O/V V/A P/A	

	P/K	P/K
Kriteerium 2.5.5. Teenusekasutajaid teavitatakse ja nõustatakse reproduktiivtervise ja pereplaneerimise alal.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 2.5.6. Üldtervise ja reproduktiivtervise teenuseid osutatakse teenusekasutajatele nende vabatahtliku ja teadliku nõusoleku alusel.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K

3. teema

Õigus rakendada õigus- ja teovõimet ning õigus vabadusele, isikupuutumatussele ja turvalisusele (puuetega inimeste õiguste konventsiooni (CRPD) artiklid 12 ja 14)

Üldhinnang:

Vaimse tervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Standardid

3.1 Teenusekasutajate eelistusi ravikoha ja raviviiside osas peetakse alati prioriteetseks.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

3.2 Paika on pandud protseduurid ja kaitsemeetmed vältimaks kinnipidamist ja ravi ilma vabatahtliku ja teadliku nõusolekuta.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

3.3 Teenusekasutajad saavad rakendada oma õigus- ja teovõimet ning neile pakutakse toetust³, mida nad võivad seejuures vajada.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

3.4 Teenusekasutajatel on õigus konfidentsiaalsusele ja oma isiklikule terviseinfole juurdepääsule.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

³ Vt 2. lisa täiendava info saamiseks toetatud otsustamise kohta.

3. teema, standard 3.1

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 3.1. Teenusekasutajate eelistusi ravikoha ja raviviiside osas peetakse alati prioriteetseks. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 3.1.1. Teenusekasutajate eelistused on prioriteediks kõikide otsuste puhul seoses teenuste saamise kohaga.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.1.2. Väljakirjutamisele kaasa aitamiseks tehakse kõik võimalik, et teenusekasutajad saaks elada oma kogukonnas.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.1.3. Teenusekasutajate eelistused on prioriteediks kõikide otsuste puhul seoses nende ravi- ja taastumisplaaniga.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

3. teema, standard 3.2

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 3.2. Paika on pandud protseduurid ja kaitsemeetmed vältimaks kinnipidamist ja ravi ilma vabatahtliku ja teadliku nõusolekuta. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 3.2.1. Sissevõtmine ja ravi põhinevad teenusekasutajate vabatahtlikul ja teadlikul nõusolekul.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.2.2. Personal peab raviteenuste osutamisel lugu teenusekasutajate tulevikusuunistest.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.2.3. Teenusekasutajatel on õigus ravist loobuda.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.2.4. Iga ilma vabatahtliku ja teadliku nõusolekuta asutuses kinnipidamise või ravi juhtum dokumenteeritakse ja sellest teatatakse kiiresti asjakohasele õigusorganile.	T/V O/V V/A P/A		T/V O/V V/A P/A	

	P/K	P/K
Kriteerium 3.2.5. Asutuses ilma teadliku nõusolekuta ravitavaid või kinni peetavaid isikuid teavitatakse nende ravi või kinnipidamise vaidlustamiseks vajalikest edasikaebuse esitamise protseduuridest.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 3.2.6. Asutus toetab ilma nende teadliku nõusolekuta ravitavaid või kinni peetavaid isikuid seoses edasi kaebamise protseduuride ja seadusjärgse esinduse kindlustamisega.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K

3. teema, standard 3.3

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 3.3. Teenusekasutajad saavad rakendada oma õigus- ja teovõimet ning neile pakutakse toetust, mida nad võivad seejuures vajada. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 3.3.1. Personal suhtleb teenusekasutajatega alati lugupidavalt, tunnustades nende võimet infot mõista ning otsuseid ja valikuid teha.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.3.2. Selget ammendavat infot teenusekasutajate õiguste kohta antakse nii kirjalikult kui suulises vormis.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.3.3. Teenusekasutajatele antakse selget ammendavat infot hindamise, diagnoosi ning ravi- ja taastumisvõimaluste kohta neile mõistetaval kujul, mis võimaldab neil teha vabatahtlikke ja teadlikke otsuseid.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.3.4. Teenusekasutajad saavad määrata omal vabal valikul põhineva tugiisiku või inimeste võrgustiku ja nendega konsulteerida otsuste tegemisel asutusse	T/V O/V V/A P/A		T/V O/V V/A P/A	

sissevõtmise, ravi ning isiklike, õiguslike, finants- ja muudes küsimustes, ning personal tunnustab valitud isikuid.	P/K	P/K
Kriteerium 3.3.5. Personal peab lugu määratud tugiisiku või inimeste võrgustiku õigusest ja volitusest edastada ja teha teatavaks toetatava teenusekasutaja otsuseid.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 3.3.6. Toetatud otsustamine on domineeriv mudel, mida rakendatakse, ja asendatud otsustamist välditakse.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 3.3.7. Kui teenusekasutajal ei ole tugiisikut või inimeste võrgustikku ja ta soovib need määrata, siis aitab asutus kasutajat asjakohasele toetusele juurdepääsul.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K

3. teema, standard 3.4

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 3.4. Teenusekasutajatel on õigus konfidentsiaalsusele ja oma isiklikule terviseinfole juurdepääsule. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 3.4.1. Iga teenusekasutaja jaoks koostatakse isiklik konfidentsiaalne tervisekaart.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.4.2. Teenusekasutajatel on juurdepääs oma tervisekaardil sisalduvale infole.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.4.3. Teenusekasutajate kohta käivat infot hoitakse konfidentsiaalsena.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 3.4.4. Teenusekasutajad saavad ilma tsenseerimata lisada kirjalikku infot, arvamusid ja kommentaare oma tervisekaardile.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

4. teema

Vabadus piinamisest ja julmast, ebainimlikust või degradeerivast kohtlemisest/ravist või karistamisest ning ekspluateerimisest, vägivallast ja väärkohtlemisest (puuetega inimeste õiguste konventsiooni (CRPD) artiklid 15 ja 16)

Üldhinnang:

Vaimse tervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Standardid

- 4.1 Teenusekasutajatel on õigus vabadusele verbaalsest, vaimsest, füüsilisest ja seksuaalsest väärkohtlemisest ning füüsilisest ja emotsionaalsest hooletusse jätmisest.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

- 4.2 Potentsiaalsete kriiside puhul rakendatakse füüsilise eraldamise ja ohjeldamise asemel alternatiivseid pingeleevenduse ja maha rahustamise meetodeid.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

- 4.3 Elektrokonvulsioonravi, psühhokirurgiat ja muid püsiva või pöördumatu toimega meditsiinilisi protseduure (teostatuna kas teenuseosutaja enda poolt või mujale suunates) ei tohi kuritarvitada ning neid võib kasutada ainult teenusekasutaja vabatahtlikul ja teadlikul nõusolekul.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

- 4.4 Ühegi teenusekasutajaga ei tehta meditsiinilisi ega teaduslikke eksperimente ilma tema teadliku nõusolekuta.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

- 4.5 Paika on pandud ja jooksvalt rakendatakse kaitsemeetmeid vältimaks piinamist ja julma, ebainimlikku või degradeerivat kohtlemist/ravi ning muul kujul esinevat väärkohtlemist ja kuritarvitamist.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

4. teema, standard 4.1

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 4.1. Teenusekasutajatel on õigus vabadusele verbaalsest, vaimsest, füüsilisest ja seksuaalsest väärkohtlemisest ning füüsilisest ja emotsionaalsest hooletusse jätmisest. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 4.1.1. Personali liikmed kohtlevad teenusekasutajaid inimlikult, väarikuse ja austusega.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.1.2. Ükski teenusekasutaja ei kannata verbaalse, füüsilise, seksuaalse ega vaimse väärkohtlemise tõttu.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.1.3. Ükski teenusekasutaja ei kannata füüsilise ega emotsionaalse hooletusse jätmise tõttu.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.1.4. Rakendatakse asjakohaseid meetmeid mis tahes kujul esineva väärkohtlemise ära hoidmiseks.	T/V O/V V/A P/A		T/V O/V V/A P/A	

P/K

P/K

Kriteerium 4.1.5. Personal toetab väärkohtlemist kogenud teenusekasutajaid toetuse saamisel, mida nad võivad soovida.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
---	---------------------------------	--	---------------------------------	--

4. teema, standard 4.2

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 4.2. Potentsiaalsete kriiside puhul rakendatakse füüsilise eraldamise ⁴ ja ohjeldamise ⁵ asemel alternatiivseid pingelevenduse ja maha rahustamise meetodeid. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 4.2.1. Teenusekasutajate suhtes ei rakendata füüsilise eraldamise ja ohjeldamise võtteid.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.2.2. Asutuses on nähtud ette füüsilise eraldamise ja ohjeldamise võtete asemel alternatiivsete meetodite rakendamine ning personal on õpetatud välja pingelevenduse ja maha rahustamise tehnikate alal kriisiolukorras sekkumiseks ning teenusekasutajatele või personalile osaks saada võiva kahju ärahoidmiseks.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.2.3. Asjaomase teenusekasutajaga konsulteerides teostatakse pingelevenduse ja	T/V O/V		T/V O/V	

⁴ "Füüsiline eraldamine" tähendab inimese sunniviisiliselt üksi lukustatud ruumi või kindlustatud alale paigutamist, kust ta ei saa füüsiliselt lahkuda.

⁵ "Füüsiline ohjeldamine" tähendab mehaanilise seadme või ravimi kasutamist takistamaks inimest sunniviisiliselt oma keha liigutamast.

maha rahustamise alane hindamine, et teha kindlaks kriisipäästikud ⁶ ja tegurid, mida ta peab kasulikuks kriisi hajutamiseks, ning et teha kindlaks eelistatud meetodid kriisiolukorras sekkumiseks.	V/A P/A P/K	V/A P/A P/K
Kriteerium 4.2.4. Asjaomase teenusekasutaja poolt tuvastatud eelistatud sekkumismeetodid on kriisiolukorras lihtsalt kasutatavad ja märgitud teenusekasutaja isiklikku taastumisplaani.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 4.2.5. Kõik füüsilise eraldamise ja ohjeldamise võtete rakendamise korrad dokumenteeritakse (nt tüüp, kestus) ning neist teatatakse asutuse juhile ja asjakohasele asutusevälisele organile.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K

⁶ Päästike hulka võib kuuluda see, kui sind survestatakse midagi tegema, kui sulle esitatakse teatud kindlaid küsimusi või kui sa oled sunnitud olema koos inimesega, kellega sa ei tunne ennast mugavalt. Kriisiolukorda hajutada võivate tegurite hulka võib kuuluda see, kui sind jäetakse mõneks ajaks üksi ja rahule, usaldusväärse inimesega rääkimine või muusika kuulamine.

4. teema, standard 4.3

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 4.3. Elektrokonvulsioonravi, psühhokirurgiat ja muid püsiva või pöördumatu toimega meditsiinilisi protseduure (teostatuna kas teenuseosutaja enda poolt või mujale suunates) ei tohi kuritarvitada ning neid võib kasutada ainult teenusekasutaja vabatahtlikul ja teadlikul nõusolekul. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 4.3.1. Elektrokonvulsioonravi ei kasutata ilma teenusekasutajate vabatahtliku ja teadliku nõusolekuta.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.3.2. Olemas on selged tõendus põhised kliinilised suunised selle kohta, millal ja kuidas elektrokonvulsioonravi võib ja ei või kasutada, ning neist suunistest peetakse kinni.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.3.3. Elektrokonvulsioonravi ei kasutata kunagi muutmata kujul (s.t ilma tuimastuse ja müorelaksandita).	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

Kriteerium 4.3.4. Ükski alaealine ei saa elektrokonvulsioonravi.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 4.3.5. Psühhokirurgiat ja muid pöördumatu toimega ravivõtteid ei kasutata ilma teenusekasutaja vabatahtliku ja teadliku nõusoleku ning sõltumatu komitee/nõukogu heakskiiduta.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 4.3.6. Teenusekasutajatele ei tehta aborti ja neid ei steriliseerita ilma nende nõusolekuta.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K

4. teema, standard 4.4

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 4.4. Ühegi teenusekasutajaga ei tehta meditsiinilisi ega teaduslikke eksperimente ilma tema teadliku nõusolekuta. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 4.4.1. Meditsiinilisi ja teaduslikke eksperimente tehakse ainult teenusekasutajate vabatahtliku ja teadliku nõusoleku alusel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.4.2. Personal ei saa mingeid privileege, kompensatsiooni ega tasu teenusekasutajate julgustamise või värbamise eest osalema meditsiinilistes või teaduslikes eksperimentides.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.4.3. Meditsiinilisi ja teaduslikke eksperimente ei tehta, kui need võivad olla teenusekasutajatele kahjulikud või ohtlikud.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.4.4. Mis tahes meditsiinilise või teadusliku eksperimendi kiidab heaks sõltumatu eetikakomitee.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

4. teema, standard 4.5

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 4.5. Paika on pandud ja jooksvalt rakendatakse kaitsemeetmeid vältimaks piinamist ja julma, ebainimlikku või degradeerivat kohtlemist/ravi ning muul kujul esinevat väärkohtlemist ja kuritarvitamist. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 4.5.1. Teenusekasutajate jaoks on pandud paika ja neile on tehtud teatavaks protseduurid kaebuste konfidentsiaalselt esitamiseks asutusevälisele sõltumatule õigusorganile seoses hooletusse jätmise, väärkohtlemise, füüsilise eraldamise ja ohjeldamise, ilma teadliku nõusolekuta sissevõtmise või ravi ning muude oluliste küsimuste ja probleemidega.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.5.2. Teenusekasutajatele ei kaasne kaebuse esitamisega mingeid negatiivseid tagajärgi.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 4.5.3. Teenusekasutajatel on juurdepääs seadusjärgsetele esindajatele ja nad saavad nendega kohtuda konfidentsiaalselt.	T/V O/V V/A P/A		T/V O/V V/A P/A	

	P/K	P/K
Kriteerium 4.5.4. Teenusekasutajatel on juurdepääs advokaatidele/kaitsjatele, kes teavitavad neid nende õigustest, aitavad probleeme arutada ja toetavad neid inimõiguste teostamisel ning kaebuste esitamisel.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 4.5.5. Distsiplinaar- ja/või õigusmeetmeid rakendatakse iga isiku suhtes, kes teenusekasutajaid väärkohtleb või nad hooletusse jätab.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K
Kriteerium 4.5.6. Sõltumatu organ teostab järelevalvet asutuse üle väärkohtlemise esinemise vältimiseks.	T/V O/V V/A P/A P/K	T/V O/V V/A P/A P/K

5. teema

Õigus elada iseseisvalt ja kuuluda kogukonda (puuetega inimeste õiguste konventsiooni (CRPD) artikkel 19)

Üldhinnang:

Vaimse tervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervise teenused: T/V O/V V/A P/A P/K

Standardid

5.1 Teenusekasutajaid toetatakse kogukonnas elamiseks vajaliku elukoha ja finantsressursside kindlustamisel.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

5.2 Teenusekasutajatel on juurdepääs haridus- ja töövõimalustele.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

5.3 Toetatakse teenusekasutajate õigust osaleda poliitilises ja avalikus elus ning õigust ühinemisvabadusele.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

5.4 Teenusekasutajaid toetatakse sotsiaalsetest, kultuurilistest, religioossetest ja vabaajategevustest osavõtmisel.

Vaimne tervis: T/V O/V V/A P/A P/K

Üldtervis: T/V O/V V/A P/A P/K

5. teema, standard 5.1

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 5.1. Teenusekasutajaid toetatakse kogukonnas elamiseks vajaliku elukoha ja finantsressursside kindlustamisel. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 5.1.1. Personal teavitab teenusekasutajaid elukoha ja finantsressursside kindlustamise võimalustest.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 5.1.2. Personal toetab teenusekasutajaid ohutu, taskukohase ja korraliku elukoha leidmisel ja säilitamisel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 5.1.3. Personal toetab teenusekasutajaid kogukonnas elamiseks vajalike finantsressursside kindlustamisel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

5. teema, standard 5.2

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 5.2. Teenusekasutajatel on juurdepääs haridus- ja töövõimalustele. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 5.2.1. Personal annab teenusekasutajatele infot haridus- ja töövõimaluste kohta kogukonnas.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 5.2.2. Personal toetab teenusekasutajaid juurdepääsul haridusvõimalustele, kaasa arvatud algharidusele, keskharidusele ja keskharidusjärgsele haridusele.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 5.2.3. Personal toetab teenusekasutajaid karjääri arendamisel ja tasustatava töö kindlustamisel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

5. teema, standard 5.3

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 5.3. Toetatakse teenusekasutajate õigust osaleda poliitilises ja avalikus elus ning õigust ühinemisvabadusele. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 5.3.1. Personal annab teenusekasutajatele vajalikku infot, et nad saaks täielikult osaleda poliitilises ja avalikus elus ning nautida ühinemisvabadusega kaasnevaid hüvesid.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 5.3.2. Personal toetab teenusekasutajaid hääletamisõiguse teostamisel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 5.3.3. Personal toetab teenusekasutajaid poliitiliste, religioossete, sotsiaalsete, puuetega inimeste ja vaimsete puuetega inimeste organisatsioonide ja muude rühmadega liitumisel ning nende tegevuses osalemisel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

5. teema, standard 5.4

	Vaimse tervise asutus		Üldtervise asutus	
	Hinnang	Lisainfo	Hinnang	Lisainfo
Standard 5.4. Teenusekasutajaid toetatakse sotsiaalsetest, kultuurilistest, religioossetest ja vabaajategevustest osavõtmisel. (Hinnake sellele standardile vastavust pärast vastavuse hindamist igale allolevale kriteeriumile.)	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
<i>Sellele standardile vastavuse tagamiseks täitmist vajavad kriteeriumid ja tegemist vajavad toimingud</i>				
Kriteerium 5.4.1. Personal annab teenusekasutajatele infot olemasolevate sotsiaalsete, kultuuriliste, religioossete ja vabaajategevustega seotud võimaluste kohta.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 5.4.2. Personal toetab teenusekasutajaid nende valitud sotsiaalsetes ja vabaajategevustes osalemisel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	
Kriteerium 5.4.3. Personal toetab teenusekasutajaid nende valitud kultuurilistes ja religioossetes tegevustes osalemisel.	T/V O/V V/A P/A P/K		T/V O/V V/A P/A P/K	

Arutelu

Aruteluosa peaks sisaldama meeskonna *kvalitatiivseid* leide ja kajastama meeskonna kõikide liikmete arvamust asutusest nii, nagu see vaatluste, dokumentide ülevaatuse ja intervjuude põhjal välja kujunes. Kõike tulemuste osas dokumenteeritud ei ole vaja siin üle korrata. Aruteluosa peaks pigem täiendada tulemuste osas esitatud suhteliselt lakoonilist hinnangut hindamise käigus kogutud rikkalike detailidega.

Esmalt tuleks kirjeldada meeskonna liikmete tähelepanekuid. Seejärel tuleks tõsta esile intervjuude leiud. Kasu võib olla tsitaatide või meeskonnale intervjuude käigus kirjeldatud anekdootlike seikade kokkuvõtlikust lisamisest. See lisab aruandele sügavust. Mingil juhul ei tohi unustada, et ilmtingimata tuleb tagada intervjuueeritavate märkuste konfidentsiaalsus, mistõttu peab meeskond mõtlema sellele, ega tsitaat või mis tahes kirjeldus ei võimalda ka anonüümselt esitades allikat tuvastada. Viimaks võib dokumentatsiooni ülevaatusest saadud infot kirjeldada eraldi, ent selle võib liita juba ka tähelepanekute ja intervjuude kirjelduste hulka.

Leidude korrastamisel ja organiseerimisel võib olla kasu temaatilise struktuuri rakendamisest, kasutades igat teemat pealkirjana.

1. Õigus piisavale elustandardile (CRPD artikkel 28)
2. Õigus kõrgeimale saavutatavale füüsilise ja vaimse tervise standardile (CRPD artikkel 25)
3. Õigus rakendada õigus- ja teovõimet ning õigus vabadusele, isikupuutumatussele ja turvalisusele (CRPD artiklid 12 ja 14)
4. Vabadus piinamisest ja julmast, ebainimlikust või degradeerivast kohtlemisest/ravist või karistamisest ning ekspluateerimisest, vägivallast ja väärkohtlemisest (CRPD artiklid 15 ja 16)
5. Õigus elada iseseisvalt ja kuuluda kogukonda (CRPD artikkel 19)

Põhiprobleemid nagu inimõiguste rikkumised või mis tahes meeskonnale muret valmistavad asjaolud tuleks tõsta esile asjakohase pealkirja all. Kirjeldada tuleks ka positiivseid leide ja tõsta esile eriti heade praktikatega valdkonnad.

Järeldused ja soovitused

See osa peaks algama meeskonna peamiste järelduste kokkuvõttega, kaasa arvatud inimõiguste rikkumised asutuses ja täheldatud heade praktikatega valdkonnad.

Seejärel tuleks anda soovitusi koos soovitusliku ajakavaga. Kõik inimõiguste rikkumised nõuavad viivitamata tegutsemist. Meeskond peaks tõstma esile ka kõik sellised praktikad, mis võivad teenusekasutajaid vahetult ohustada ja mis nõuavad seetõttu samuti kohest tähelepanu.

Aruanne ei tohiks lõppeda soovitustega. See peaks sisaldama ka ametlikku otsust, mis suunab asutuse koostama täiustamisplaani kooskõlas meeskonna soovitustega, rakendades seejuures nii teenusekasutajaid, perekondi, personali kui kogukonna töötajaid kaasavat protsessi.

WHO QualityRightsi töövahend annab riikidele praktilist infot ning töövahendid inimõiguste ja kvaliteedistandarditele vastavuse hindamiseks ja parandamiseks vaimse tervise valdkonna ja hoolekandeesutustes. See töövahend põhineb Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni *puuetega inimeste õiguste konventsioonil*. Töövahend annab praktilisi suuniseid seoses alljärgneva:

- inimõiguste ja kvaliteedistandardid, mida tuleks austada, kaitsta ja täita nii statsionaarseid kui ambulatoorseid teenuseid osutavates vaimse tervise valdkonna ja hoolekandeesutustes;
- asutuste igakülgselt hindamiseks valmistumine ja hindamise läbiviimine; ja
- hindamistulemuste teatavaks tegemine ja asjakohaste soovitude andmine nende põhjal.

See töövahend on koostatud kasutamiseks madala, keskmise ja kõrge elatustasemega riikides. Seda võivad kasutada paljud erinevad huvirühmad, kaasa arvatud sihtotstarbelised hindamiskomiteed, valitsusvälised organisatsioonid, riiklikud inimõiguste institutsioonid, riiklikud tervishoiu- või vaimse tervise valdkonna komisjonid, tervishoiuteenuste akrediteerimise asutused, rahvusvaheliste kokkulepete alusel inimõiguste standardite rakendamise üle järelevalve teostamiseks moodustatud riiklikud mehhanismid ning muud puuetega inimeste õiguste edendamises huvitatud isikud.

WHO QualityRightsi töövahend on oluline ressurss nii varasemale hooletusse jätmisele ja väärkohtlemisele lõpu tegemiseks kui kvaliteetsete teenuste osutamise tagamiseks tulevikus.